

Johan Helmich Roman

Svenska Mässan

Så står det på affischen när vi skall framföra detta verk i Nacka kyrka i januari 2019. Jag ser så mycket fram att få träffa er och framföra detta viktiga svenska verk. Vår musikhistoria är inte så rik under 1700-talet. Givetvis fanns det musik och konserter men det är framförallt under detta århundrade som vi skriver den svenska musikhistorien. Nu är det vi som skall framföra detta tillsammans. Jag väntar mig att det är de bästa musiker och solister som medverkar. Om du tvekar på medverkan så hoppas jag att detta inspirerar dig till delta.

Roman klev in i Hovkapellet som sjuåring. Att han hade talang för fiolspelet var ingen tvekan om. Hans kompositioner är många. De mest kända är förstås Drottningsholmsmusiken. Roman drogs starkt till den andliga musiken. Där framträder hans inspiration klart och tydligt i hans kompositioner. Detta resulterar i den Svenska mässan, uruppförande 1752.

Texten som vi kommer att sjunga är delar ur 1695 års psalmbok och den latinska mässan. Uruppförandet 1752 var troligtvis i mars månad i Ekebladiska huset (idag rivet) Nedan följer en text om verket för de som är intresserade.

Vi ses i januari 2019.

Bengt

J H Romans mest omfattande verk, "Then Svenska Messan", tillkom under en längre tid och uppfördes i sin helhet 1752 i hovmarskalken Claes Ekeblads hus. På protestantiskt manér ingår endast Kyrie- (Herre, förbarma Dig) och Gloria- (Ära vare Gud) texterna. Detta placerar mässan i kategorin Missa Brevis (förkortad mässa) i likhet med bland annat Bachs h-mollmässa. Formen på Romans Svenska Messa har alltid väckt diskussion. Kyrie-satsen följs av icke mindre än tolv uppdelningar av Gloria-texten i separata, musikaliska satser. Dessa 13 delar fördelar Roman mellan kör, solist, duetter och stråkorkester med två oboer. Stilen är traditionell med tydliga influenser av Händel.

Den inledande Kyrie-satsen med sin mäktiga, dock sparsamma, körklang ger intryck att vara mer av en introduktion till ett stort verk än en egentlig åkallan och bön om förbarmande. Så inleds då Gloria-texten med "Ära vare Gud" av körens basstämma, senare av sopranerna och även i sats tre (samma textavsnitt) av sopranerna.

Första soloinsatsen, alt, är fjärde satsens "Vi lova Dig". En lovsång i menuett-tempo. Sats sju erbjuder samma menuettkänsla för sopransolisten men i betydligt högre register och i gladare karaktär. Med uppdelningarna av Gloria-texten blir textmängden liten i varje sats.

En duett kommer först i sats åtta, "O Herre, thens aldri högstes enfödde Son". Sopran och alt sjunger både polyfont och homofont tillsammans och rytmerna är ibland synkoperade. Allt leder fram till en tämligen fritt utformad höjdpunkt.

Sats nio blir en liten pärla med pastoralt skimmer i siciliansk rytm. "O Herre Gud, Guds lamm". Hans egen anteckning om sordinerade stråkar och pizzicato i de låga stämmorna utgör givetvis en sublim instrumentationseffekt. I sats tio, basarian "Tu som sitter på Fadrens högra hand". Inledningens pompösa karaktär (i moll) skänker skön kontrast till den tidigare satsens sicilianokaraktär. I duett med sopranen återkommer om och om igen orden "Hör vår bön" i allvarsamma klangfärger. Och allvaret förs över till nästa sats, då kören återvänder med "Tu som borttager världenes synder". Stämmorna flätas in i varandra, men blir aldrig till en fuga. I stället bildas täta blockackord med

texten "Förbarma dig över oss." Sats tolv, "Ty tu äst allena helig", får en ljus orkesterintroduktion utan likhet med körstämmorna, och sopranstämman börjar med något som kunde bli en fuga. Den låter dock vänta på sig till sista satsens andra del, "I Guds faders härlighet". Där exponeras fugans tema tre gånger. Sista gången i dubbla notvärden, vilket skapar en mäktig slutproklamation med emfas. Så säger Johan Helmich Roman "Amen!" Endast en gång och med ordets två stavelser i två enkla ackord. Inget mer. Ingen svulstighet. Verket är fullbordat. Utöver en väl befogad beundran för ett allt-igenom superb genomförande och tolkning av form och innehåll vill jag gärna ge uttryck också för en känsla att Roman i dessa två text-avsnitt implicerade mer än vad mässordinariets Kyrie- och Gloria-texter egentligen står för. Guds Lamm omnämns. Mässan celebrerar absolut Guds helighet.

Ur tidningen Dagen 2003

Bengt Ollén
Conductor
Sofia Vokalensemble

Cell + 46 (0)709 66 01 82
Adress: Färggårdstorget 14, 116 43 Stockholm, Sweden

Mail;
dirigent@sofiavokalensemble.com
bengtollen@hotmail.com

<https://www.facebook.com/sofiavokalensemble>
<https://www.youtube.com/user/SofiaVokalensemble>
<http://www.sofiavokalensemble.com>